

یادداشت دو

مهدی کرباسیان

حامی تامین اجتماعی و نیروی کار بود

ادامه از صفحه ۷

مراقب منافع سازمان تامین اجتماعی بودند. حتی در مواردی که فکر می کردند کاری از عهده دولت خارج است توصیه می کردند که موضوع را با مقام معظم رهبری در میان بگذاریم تا راه حل مناسبی برای حل مشکلات سازمان پیدا کنیم.

پروژه بیمارستان میلاد که قبل از انقلاب از سوی سازمان بهزیستی و وزارت بهداشت آغاز شده بود بعد از انقلاب با کمک آیت الله هاشمی به سازمان تامین اجتماعی واگذار شد و به طور ویژه با دستور ایشان کار احداث این بیمارستان از سر گرفته شد. حمایت ویژه ایشان در طول احداث این بیمارستان تا تجهیز تاسیسات آن شامل حال سازمان تامین اجتماعی بود. به حدی که به یاد دارم سال ۷۵، در مورد تجهیزات تاسیساتی این بیمارستان به مشکل برخوردیم. بدیم. خدمت آقای دکتر مردلی، وزیر بهداشت وقت، رسیدم اما چون وزارت بهداشت کسری بودجه ارزی داشت برای خرید تجهیزات تاسیساتی محدودیت پرداخت داشتند. در شرایطی مستاصل موضوع را به عرض آیت الله هاشمی رفستجانی رساندم و ایشان بلافاصله دستور دادند از بودجه ریاست جمهوری این ارز پرداخت شود و وقتی با مخالفت مشاوران مواجه شدند تأکید کردند که سازمان تامین اجتماعی بر بسیاری از هزینه های جاری ریاست جمهوری ازجمله هزینه سفرها اولویت و ارجحیت دارد.

متأسفانه بعد از سال ۷۶ هجماه های از سمت مخالفان در پوشش های مختلف، وجهه عمومی ایشان را خدشه دار کرد. در این شرایط آیت الله هاشمی رفستجانی ترجیح دادند به جای پاسخ گویی به هجماه های ناصواب و به هم ریختن فضای کشور با صبر و مدارای همیشگی که از خود نشان می دادند، به حمایت از دولت وقت بپردازند. در این سال ها رابطه من با ایشان اما کم رنگ نشد، و در مسئولیت های مختلفی که به عهده داشتم هرچند وقت یکبار احساس نیاز می کردم که باید از رهنمودهای خاص ایشان در حوزه های اقتصادی و اجتماعی برخوردار شوم و نزدشان می رفتم.

دو نکته در مورد آقای هاشمی چشمگیر بود. طی این سال ها اینکه هجماه های زیادی علیه او و خانواده اش صورت گرفت حوصله و صبر پیشه کردند. دومین نکته این است که ایشان در خصوص تصمیم گیری های جسورانه خود بسیار باحوصله به همه نظرات گوش می دادند و تا زمانی که به مسائل مسلط نمی شدند تصمیم گیری نمی کردند. در حوزه کسب و کار نیز معتقد بودند کشور باید به رونق برسد و اشتغال ایجاد شود. به همین دلیل می بینم که در برخی موارد حتی تورم نیز در زمان مدیریت ایشان وجود داشت. ایشان تورم هدایت شده و اشتغال و رونق را به تورم کنترل شده و رکود در کشور ترجیح می دادند. یادم هست در زمان ایشان در تامین اجتماعی حدود ۴۰ بیمارستان افتتاح شد.

حمایت های ایشان در رابطه با توسعه تامین اجتماعی و تقویت حقوق بازنشستگان مثال زنی بود و ایشان کارهای ماندگاری در این حوزه انجام دادند. شخصاً اعتقاد دارم ایشان دو آرمان اساسی داشتند و همین آرمان ها را محور سیاست های خود قرار داده بودند. اولین آرمانشان مبارزه و مقابله با هرگونه خدشه به نظام جمهوری اسلامی بود. دوم اینکه به اتتالی ایران و رفاه مردم شدیداً مصر و معتقد بودند. در برخی موارد حتی این دو آرمان را از خانواده خود نیز مهم می دانستند.

نکته ای که به کرات در فرمایشات ایشان شنیدم این بود که به رسیدگی به وضع اقشار ضعیف و به خصوص کارگران و کسانی که در سازندگی کشور نقش داشتند، سخت معتقد بودند. به گمان من لقب سردار سازندگی زیننده ایشان بود. با این حال باور دارم که ایشان مانند تمام انسان های دیگر مسیر تکامل را طی کردند. تجربه به موجب می شود که هرروز نسبت به روز گذشته تفاوت داشته باشد و در اسلام هم به همین مسئله حکم شده است. آیت الله هاشمی نیز به دلیل تجربیاتی که در مدیریت کشور و مطالعات گسترده و مباحثات مفصلی که طی این سال ها داشتند، علاوه بر اینکه به مباحثه می پرداختند در عین حال از پذیرش نظریات و دیدگاه های جدید ابایی نداشتند. آیت الله هاشمی رفستجانی بر روی مسائل مستضعفین و بخش های آسیب پذیر بسیار حساسیت داشتند و بسیار ناراحت بودند که مردم در حوزه های اجتماعی دچار مشکل هستند. اشتغال و کار و حرکت به سمت توسعه راه اساسی برطرف شدن استضعاف در کشور می دانستند. اینکه آیت الله هاشمی گفتمان عدالت و میانه روی را ترویج می کردند و همه گروه ها و احزاب سیاسی را به وحدت و همدلی برای توسعه و سر بلندی کشور دعوت می کردند که نکته بسیار مهمی است. ایشان تلاش داشتند جناح های فکری کشور را به یکدیگر نزدیک کنند و خودشان نقطه تعادل باشند و همواره این رفتار را در پیش می گرفتند. اینکه کشور در حالتی اعتدالی به سمت پیشرفت و تعالی حرکت کند جزو ضرورت های کشور است و امپلواریم ستولان کشور این روند را ادامه دهند. خصوصاً اینکه در دوده اخیر مشکلات سیاسی و اقتصادی زیادی در حوزه های داخلی و خارجی کشور به وجود آمده و لازم است با همدلی و همکاری و هم کاری پیشرفت و تعالی کشور به نحو بهتری طی شود.

مدیرعامل اسبق سازمان تامین اجتماعی و عضو هیئت امنای صندوق های بازنشستگی و تامین اجتماعی

برگزاری نشست آشنایی با بازرسی از دفتر قانونی

نشست آموزشی آشنایی کارفرمایان و تولید کنندگان با قوانین و مقررات تامین اجتماعی و شیوه های بازرسی از دفاتر قانونی، به همت معاونت فرهنگی و اجتماعی سازمان تامین اجتماعی در محل ستاد مرکزی این سازمان برگزار شد. در این نشست سه ساعته، دوتن از کارشناسان موسسه حسابرسی با مروری بر قوانین، بخش نامه ها و آیین نامه های مربوط به نحوه حسابرسی و بازرسی از بنگاه های تولیدی، صنعتی و خدماتی به ارائه آموزش های لازم به کارفرمایان پرداختند. رضا معینی، مدیرکل دفتر امور فرهنگی و اجتماعی کارفرمایان و سازمان ها، برگزارای این نشست را در راستای تعامل، ارتباط و هماهنگی بیشتر با کارفرمایان و در ادامه سلسله جلساتی دانست که این سازمان در سه سال و نیم گذشته با تشکل های کارفرمایی در تهران و سایر استان هایی گرفته است.

۱۰ آکتیو

ویس مشر

یادنامه آیت الله هاشمی رفستجانی

گفت و گو با اسدالله عسگر اولادی، علاءمیر محمد صادقی، احمد توکلی و مرتضی افقه

میراث بزرگ آیت الله، ایده ساختن ایران

منصور اولی

روزنامه نگار

آیت الله هاشمی رفستجانی، یکشنبه شب ۱۹ دی ماه ۹۵ در فانی را وداع گفت. روز شهادت امیر کبیر، الگوی محبوبش برای ساختن کشور. هاشمی رفستجانی را با عناوین مختلف نامیده اند؛ مرد عبور از بحران ها، مرد مصلحت و البته سردار سازندگی. بسیاری او را یکی از مهم ترین چهره های تاریخ ایران در حوزه سازندگی توصیف کرده اند. مدافع و منتقد بر توسعه گرا بودن شخصیت رئیس فقید مجمع تشخیص مصلحت نظام اذعان دارند. نهادهی کردن مفهوم توسعه و حرکت در این مسیر از مهم ترین میراث های او به حساب می آید که از دل آن «تفکر ساختن» سر برمی آورد. اگر موردی بخواهیم بررسی کنیم، می شود صفحه ها فهرست کرد از اقداماتی که در زمان او انجام شده است؛ از برق رسانی و جاده سازی گرفته تا زیربنای همین متهروی تهران که نفس کشیدن در پایتخت بدون بهره گیری از آن، این روزها ممکن نیست. اما بسیاری از کارشناسان بر این باورند که مهم ترین میراثی که از آیت الله باقی مانده نه فقط کارهایی که انجام داده بلکه مفهوم سازی هایی است که مطرح کرده است. آنچه می خوانید تنها گام کوچکی است به بازگشت به یک فکر ناب. به سازندگی و توسعه، سازندگی و توسعه هنوز یکی از مهم ترین نیازهای کشورمان به حساب می آید و برای تسریع حرکت در مسیر آن، باید به «ایده ساختن» برگشت. ایده ساختن، به اعتقاد بسیاری از کارشناسان، مهم ترین میراث هاشمی رفستجانی است.

دورنگری و مردم باوری

یکی از مهم ترین شاخصه های هاشمی رفستجانی، از نظر کسانی که از نزدیک در زمان ریاست او بر دولت در جریان امور بودند، دورنگری است. موضوعی که اسدالله عسگر اولادی، عضو هیئت نمایندگان اتاق بازرگانی که آن زمان هم در اتاق حضور فعال داشت، با بغض به آینه نو می گوید. عسگر اولادی با اشاره به اینکه دولت سازندگی، کشور را به بهره گیری از سرمایه گذاری خارجی و جذب سرمایه های داخلی ساخت، می گوید: «آن زمان بسیاری مفهوم این واژه ها را نمی دانستند و حتی برخی تهمت ها را هم به یاد داریم. اما دورنگری این مرد بزرگ و فکر بازش در مورد مکانیزم های اقتصادی را می شود از همین مسئله درک کرد. بعد از این همه سال، هنوز باید برای برخی توضیح داد که جذب سرمایه یعنی چه و این در حالی است که با وجود شرایط سخت بعد از جنگ و در حالی که هنوز بسیاری از نهادهای کشور تثبیت نشده بودند، این مرد بزرگ با جذب سرمایه های داخلی و خارجی و تزریق امید به بدنه فعالان اقتصادی، کشور را در مسیر سازندگی قرار داد. به نظر من دورنگری و باور به نقش سازنده مردم در عرصه های مختلف از جمله عرصه اقتصاد سیاسی مهم ترین درس آیت الله هاشمی رفستجانی برای ماست.»

احمد توکلی، نماینده سابق مجلس و وزیر کار سال های نخست دهه شصت، فرصت کافی برای سخن گفتن در این باره نداشت و به قول خودش «واکاوی هر آنچه در زمان آیت الله، کشور را ساخت» را به زمانی دیگر موکول می کند، اما در چند جمله کوتاه می گوید: «توسعه گرایی و تلاش برای ساختن کشور و نهرا رسیدن از مشکلات، از جمله میراث فکری ایشان است که باید در همه برنامه ریزی های اقتصادی مورد توجه قرار بگیرد.»

توکی بسا بیان اینکه خدمات ایشان فقط به زمان ریاست جمهوری ختم نمی شود و در مسئولیت های دیگر هم در حوزه تصمیم سازی اقتصادی نقش مهم و سازنده ای داشتند، می گوید: «آقای هاشمی یک تفاوت اساسی با همه روسای جمهور بعد از جنگ داشت، اینکه سیاستمدار پخته ای بود. وقتی سیاست تبدیل را اجرایی کرد و کشور در سال ۱۳۷۴ دچار تورم بالای شد، خیلی زود ترمزدستی را کشید و در عرض یک سال توانست تورم نزدیک به ۵۰ درصد

را به ۲۳ درصد برساند. در حقیقت سیاست تثبیت را جایگزین سیاست تعدیل کرد. روسای جمهور دیگر کمتر از این کارها کردند و مانند او شجاعت دور زدن را نداشتند. این تفاوت آقای هاشمی با دیگران است.»

تغییر نگرش به نحوه اداره اقتصاد کشور

اکثر قریب به اتفاق صاحب نظران اقتصادی، بر این باورند که دولت مداری اکبر هاشمی رفستجانی در جمهوری اسلامی

منجر به تغییر سبک و سیاق و حتی رویکرد به توسعه اقتصادی شد و از نظر پژوهشگران، با شروع نخستین دوره سکنداری آیت الله هاشمی رفستجانی در بدنه اجرایی نگاه حاکم بر حوزه اقتصاد در کشور دگرگون شد. مقلاتی چون اقتصاد آزاد، کاهش مداخله دولت در اقتصاد و تعامل بین المللی به نفع توسعه اقتصادی، در ادبیات سیاسی و اقتصادی ایران در دوران وی برجسته شدند.

علاءمیر محمد صادقی، نایب رئیس اتاق بازرگانی ایران در آن زمان، در این باره به آینه نو می گوید: «یکی از مهم ترین

وجه اندیشه های اقتصاد سیاسی مهم ترین هاشمی رفستجانی باور به کاهش صدارت دولت در اقتصاد و به حرکت در آوردن چرخ عظیم مردمی در اقتصاد بود. از این نظر بود

که اقتصاد آزاد و توجه به برقراری تعاملات بین المللی باهدف حرکت در مسیر توسعه کشور جزو سیاست های آن دوران قرار گرفت. وی با بیان اینکه یکی از خصوصیات مهم این مرد بزرگ این بود که از چنان قدرتی برخوردار بود که هر کدام از این مفاهیم را طوری مطرح می کرد که به یک مفهوم نظری و دامنه دار تبدیل شود، می افزاید: «یکی از مهم ترین خدمات ایشان به اقتصاد کشورمان تغییر نگرش در مورد نحوه اداره آن بود که اقتصاد کشورمان را به معنی واقعی کلمه، از گیر افتادن در تله برخی سیاست های اقتصادی که اساساً با مختصات کشورمان سازگار نبود، نجات داد و در دهه های بعدی هم هر اقدامی انجام شد بر همین زیربنایی استوار شد که ایشان ساختند.»

ایجاد و استمرار گفتمان مدرن و تجددخواهانه

به عقیده محققان حوزه تاریخ سیاسی، سیاست ها و تفکر اقتصادی و سیاسی آیت الله هاشمی رفستجانی باعث ایجاد نوعی از گفتمان تجددخواهانه و مدرن در کشور شد که چه با گفتمان دهه اول انقلاب اسلامی و چه با گفتمان پیش از انقلاب، که به نوعی با وابستگی عجین شده بود، تفاوت داشت.

نقطه تمرکز این نگاه جدید حول مسائل اقتصادی قرار گرفته بود. هاشمی رفستجانی در این نگاه جدید، بازسازی و سازندگی را به عنوان دو محور اساسی تصمیمات دولت ترسیم کرد. در کنار سیاست های تعدیل اقتصادی، سیاست های حمایت از اقشار آسیب پذیر نیز به عنوان مکمل برنامه اقتصادی دوران تثبیت در کابینه رفستجانی به تصویب رسید. این برنامه های حمایتی در تلاش بود تا باز ناشی از تغییر سیاست های اقتصادی را از دوش اقشار آسیب پذیر بردارد، سیاستی که بیانگر نگاه کابینه دوران سازندگی بر لزوم آسیب زدایی از برنامه های توسعه اقتصادی است. کاهش حجم دولت، آزادسازی

اقتصادی، رقابتی کردن اقتصاد، ترویج صادرات، تکنرخی کردن ارز و جذب سرمایه و گسترش استفاده از تکنولوژی هر کدام در دل خود بازمانده تفکر توسعه گرا و مدرنی است که به عقیده کارشناسان اقتصادی از مهم ترین میراث های به جامانده از آیت الله است.

مرتضی افقه، کارشناس توسعه، با اینکه از منتقدان نوع نگاه به توسعه در دولت های سازندگی و حتی اصلاحات بوده است، به آینه نو می گوید: «عاملی که باعث شد خود بنده امروز بتوانم به عنوان کارشناس حوزه توسعه، این مفاهیم را نقد کنم، نگاهی بود که در آن سال ها وجود داشت و باعث شد که این مفاهیم اساساً فرصت خودنمایی بیابد.» این استاد دانشگاه با اشاره به اینکه ادبیات و مفاهیم توسعه در ایران بعد از انقلاب مدیون آیت الله هاشمی رفستجانی است، می گوید: «رویکرد این

بزرگمرد به مفاهیم اقتصاد آزاد و خصوصی سازی و جذب سرمایه، یکی از مهم ترین خدماتی است که در این سال ها به اقتصاد کشورمان شده است.» مهم ترین برنامه های نخستین کابینه آیت الله در این زمینه شامل کاهش هزینه های دولت، کاهش سطح پوشش خدمات دولتی و انتقال فعالیت به بخش خصوصی، تغییر سیستم سهمیه بندی کالاها ی اساسی، تعادلی شدن قیمت کالا و تغییر سیاست نرخ گذاری و سپردن تجارت خارجی به بخش خصوصی بود.

برقراری نظام ارز شناور مدیریت شده، تسهیل تجارت خارجی و تعیین تعرفه های گمرکی در بخش تجارت خارجی، منطقی کردن نرخ سود بانکی، انتشار اوراق مشارکت و سرمایه گذاری، توسعه اعتبارات بانک های تخصصی و حفظ ارزش پول ملی در بخش پولی، تنظیم قوانین جدید مالیاتی برای افزایش درآمد مالیاتی دولت، ایجاد تعادل منطقی در دخل و خرج دولت و هدفمندی یارانه ها در بخش مالی و سیاست قیمت گذاری کالا و خدمات و کاهش هزینه تولید در بحث قیمت گذاری از جمله محورهای اصلی کابینه دوم آیت الله هاشمی رفستجانی است که مفاهیم پیش گفته را در خود دارد.

به عقیده کارشناسان یکی از مهم ترین موضوعاتی که در جریان سیاست گذاری و برنامه ریزی توسعه اقتصادی وجود داشته است، چگونگی استفاده از فرصت های اقتصادی عرصه بین الملل، ازجمله تجارت و سرمایه گذاری، برای پیشبرد فرآیند توسعه بوده است. به عقیده صاحب نظران سیاسی، تمرکز بر بازسازی اقتصادی، سیاست خارجی دولت هاشمی را به سوی میانه روی سوق داد. رئیس جمهوری دوران سازندگی عقیده داشت به واسطه اهمیت وابستگی متقابل، باید به سوی سیستم بین المللی رفت. هاشمی که خود در دوران جوانی از کشورهای بسیاری نظیر ژاپن و آمریکا دیدن کرده بود، نوعی تغییر نگرش در سیاست خارجی حاکم ایجاد کرد، به این ترتیب که سیاست خارجی ایران از انزوا به عمل گرایی در راستای توسعه اقتصادی تغییر کرد.

یکی دیگر از اقدامات دولت هشت ساله هاشمی در حوزه اقتصاد، آغاز تهیه و تدوین برنامه های پنج ساله توسعه بود، که همچنان همان تفکرات مدرن و توسعه گرا را بازمی نماید. به طور کلی می توان گفت سیستم مدرن اقتصادی کشورمان، که از دل آن اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ و تلاش برای حضور موثر بخش خصوصی درآمد و در حال حاضر شاهد فعالیت های نهادهای مهمی در بخش خصوصی از جمله اتاق بازرگانی هستیم، مرهون تفکری است که از آیت الله هاشمی در میان ما به یادگار مانده است. تفکر ساختن به کمک همه مردم. تفکر شریک کردن همه در مقدرات کشور. تفکر تعامل و مصلحت برای توسعه همه جانبه کشور. تفکر ساختن. این میراث فکری کمی نیست که از آیت الله به ما رسیده.